

Znak: OPS 021-10/24

Zarządzenie Nr 10/2024

Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

w sprawie wprowadzenia „Standardów ochrony małoletnich” w Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuchowie

Na podstawie art. 22b oraz 22c ustawy z 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Wprowadzam do stosowania „Standardy Ochrony małoletnich” w Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuchowie w brzmieniu załącznika do niniejszego zarządzenia.

§ 2.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ W TUCHOWIE

Preambuła

Niniejsza procedura określa najważniejsze zasady i założenia związane z zapewnieniem bezpieczeństwa małoletnim, będącym podopiecznymi Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie, jak również małoletnim, na rzecz których realizowane są usługi świadczone przez tutejszy Ośrodek.

Zasadą obowiązującą pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie jest podejmowanie działań mających na celu ochronę godności małoletnich i poszanowanie ich praw.

Podstawowe terminy

Ilekroć w niniejszych standardach jest mowa o:

1. Dyrektorze – należy przez to rozumieć Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie;
2. OPS/ Ośrodka – należy przez to rozumieć Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie;
3. Pracownikowi - należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę w OPS, jak również osobę wykonującą zadania powierzone przez OPS na podstawie umowy cywilnoprawnej.
4. Małoletnim – należy przez to rozumieć każdą osobę do ukończenia 18. roku życia;
5. Krzywdzeniu małoletniego/dziecka – należy przez to rozumieć – popełnienie czynu zabronionego lub czynu karnego na szkodę małoletniego w tym jego zaniedbywanie przez jakąkolwiek osobę. Krzywdzeniem jest :
 - przemoc fizyczna: bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie itp.
 - przemoc psychiczna: izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie itp.
 - przemoc seksualna: zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych itp.
 - przemoc ekonomiczna: niełożenie na utrzymanie, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych itp.
 - zaniedbywanie: niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych, niezapewnienie odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa itp.

- przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej: wyzywanie, straszenie, poniżanie w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie zdjęć lub rejestrowanie filmów bez zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które obrażają lub ośmieszają itp.

6. Przemocy domowej – należy przez to rozumieć - jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
 - a. narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
 - b. naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
 - c. powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
 - d. ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
 - e. istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Rozdział I

Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a pracownikami OPS, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich

§ 1

Pracownicy mający bezpośredni kontakt z małoletnimi zobowiązani są do utrzymywania profesjonalnej relacji z małoletnimi i każdorazowego rozważenia czy ich reakcja, komunikat bądź działanie wobec małoletnich są adekwatne do sytuacji, bezpieczne i uzasadnione. Pracownicy zobowiązani są działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji zachowania.

§ 2

Zasady komunikacji

1. W komunikacji z małoletnim pracownik zobowiązany jest:
 - a) zachować cierpliwość i szacunek;
 - b) słuchać uważnie małoletniego i udzielać mu odpowiedzi adekwatnych do jego wieku i danej sytuacji;
 - c) informować małoletniego o podejmowanych decyzjach jego dotyczących, biorąc pod uwagę jego oczekiwania;
 - d) szanować prawo małoletniego do prywatności; jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić małoletniego, należy wyjaśnić mu to najszybciej jak to możliwe;

§ 3

Zachowania niedozwolone wobec małoletnich

1. Pracownikowi zabrania się:
 - a) zawstydzania, upokarzania, lekceważenia i obrażania małoletniego oraz podnoszenia głosu na małoletniego w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa małoletniego;
 - b) ujawniania informacji wrażliwych dotyczących małoletniego wobec osób nieuprawnionych, w tym wizerunku małoletniego;
 - c) zachowywania się w obecności małoletniego w sposób niestosowny; obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów, żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec małoletniego relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby);
 - d) nawiązywania z małoletnim jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, składania mu propozycji o nieodpowiednim charakterze; obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie małoletniemu treści erotycznych i pornograficznych;
 - e) utrwalania wizerunku małoletniego (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych; dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków małoletnich; wyjątkiem jest utrwalanie wizerunku na podstawie stosownych zgód;
 - f) proponowania nieletniemu alkoholu, wyrobów tytoniowych, nielegalnych substancji, jak również używania ich w obecności małoletnich;
 - g) przyjmowania pieniędzy, prezentów od małoletnich lub rodziców/opiekunów małoletnich;
 - h) wchodzenia w relacje jakiegokolwiek zależności wobec małoletniego lub jego rodziców/opiekunów;
 - i) naruszania integralności fizycznej małoletniego w jakikolwiek sposób; w tym bicia, szturchania, popychania;
 - j) dotykania małoletniego w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny; kontakt fizyczny z małoletnim musi być jawny, nieukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Należy zachować szczególną ostrożność w kontakcie fizycznym wobec małoletniego, który doświadczył nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania; takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że małoletni będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi;
 - k) kontaktowania się z małoletnimi i ich rodzicami/opiekunami za pośrednictwem szeroko rozumianych sieci komputerowych i zewnętrznych aplikacji; dopuszczalną formą komunikacji są kanały służbowe.

Rozdział II

Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

§ 4

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletniego

1. Pracownicy posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich m.in. takie jak:
 - a) małoletni ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, ugryzienia, rany), których pochodzenia trudno jest wyjaśnić;
 - b) małoletni jest zaniedbany;
 - c) małoletni boi się rodzica lub opiekuna, lub/i boi się przed powrotem do domu;
 - d) małoletni wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła;
 - e) małoletni cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.;
 - f) małoletni jest bierny, wycofany, uległy, przestraszony, depresyjny lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samo okalecza się itp.;
 - g) małoletni ucieka w świat wirtualny (gry komputerowe, Internet);
 - h) używa wyrobów tytoniowych, alkoholu, środków psychoaktywnych itp.;
 - i) nadmiernie szuka kontaktu z dorosłym (tzw. „lepkość” małoletniego);
 - j) małoletni w rozmowach, w zachowaniu, w pracach artystycznych, przejawia dominowanie elementów/motywów seksualnych;
 - k) małoletni ucieka z domu;
 - l) nastąpiła nagle i wyraźna zmiana zachowania małoletniego;
 - m) małoletni mówi o krzywdzeniu, przemocy.

2. Jeżeli z objawami u małoletniego współwystępują określone zachowania rodziców lub opiekunów, to podejrzenie, że małoletni jest krzywdzony jest szczególnie uzasadnione. Niepokojące zachowania rodziców to m.in:
 - a) rodzic (opiekun) podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnień przyczyn obrażeń małoletniego;
 - b) rodzic (opiekun) odmawia, nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem małoletniego;
 - c) rodzic (opiekun) mówi o małoletnim w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża, strofuje małoletniego;
 - d) rodzic (opiekun) poddaje małoletniego surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy lub zbyt pobłażliwy lub odrzuca małoletniego;
 - e) rodzic (opiekun) nie interesuje się losem i problemami małoletniego;

- f) rodzic (opiekun) często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa małoletni;
- g) rodzic (opiekun) jest apatyczny, pogrążony w depresji;
- h) rodzic (opiekun) zachowuje się agresywnie;
- i) rodzic (opiekun) ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np. reaguje nieadekwatnie do sytuacji;
- j) wypowiada się niespójnie;
- k) rodzic (opiekun) nie ma świadomości lub neguje potrzeby małoletniego;
- l) rodzic (opiekun) przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym lub werbalnym;
- m) rodzic (opiekun) nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.

§ 5

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego w środowisku domowym

1. W sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego pracownik OPS ma obowiązek niezwłocznego poinformowania bezpośredniego przełożonego/ dyrektora OPS o tym fakcie w formie ustnej, a także formie pisemnej, poprzez przedłożenie stosownej notatki służbowej.
2. Przekazanie informacji powinno nastąpić jeszcze w tym samym dniu w którym pracownik powziął podejrzenie lub informację. Jeżeli pracownik nie jest już obecny w danym dniu w siedzibie OPS, ma obowiązek przekazać informację telefonicznie.
3. Po przekazaniu informacji do bezpośredniego przełożonego pracownika, osoba ta powinna w pierwszej kolejności ustalić czy zachodzą przesłanki uzasadniające wszczęcie procedury zabezpieczenia małoletniego zgodnie z zapisami art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a następnie ustalić jakie podmioty i instytucje powinny zostać, zaangażowane w pomoc, poinformowane o podejrzeniu krzywdzenia małoletniego. Procedurę postępowania w przypadku konieczności zabezpieczenia małoletniego przez pracowników socjalnych OPS w Tuchowie określa Załącznik nr 1 do Zarządzenia Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej znak: OPS 021-9/23 z dnia 21.09.2023 r.
4. W celu poczynienia powyższych ustaleń zwołana może być wewnętrzna komisja, składająca się z przełożonego (dyrektora OPS), pracownika socjalnego nadzorującego teren, w którym dochodzi do podejrzenia krzywdzenia małoletniego, pracownika, który powziął podejrzenie lub uzyskał informację o krzywdzeniu małoletniego oraz w zależności od potrzeb, asystenta rodziny, psychologa czy terapeuty.
5. Ośrodek analizuje sytuację małoletniego i jego rodziny pod kątem zagrożeń, i w zależności od rozeznanych potrzeb udziela niezbędnej pomocy zgodnie z obowiązującymi przepisami, bądź gdy zaistnieje taka potrzeba kieruje/informuje o możliwości wsparcia innych instytucji:
 - pomoc finansowa na zabezpieczenie niezbędnych potrzeb, dożywianie dzieci w szkole itd. (ubóstwo);
 - przyznanie pomocy w formie asystenta rodziny (problemy opiekuńczo-wychowawcze);

- wsparcie psychologiczne; skierowanie rodziców/opiekunów do wsparcia specjalistycznego (prawnik, psycholog, GKRPA, poradnie itp.)
 - skierowanie do domu pomocy społecznej (zabezpieczenie opieki dziecku niepełnosprawnemu);
 - odizolowanie małoletniego od sprawców przemocy/krzywdzenia w tym umieszczenie w pieczy zastępczej.
6. Jeżeli zostanie ustalone, że zasadnym jest skierowanie do sądu rodzinnego wniosku, o którym mowa w art. 572 k.p.c. lub złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, dyrektor OPS niezwłocznie kieruje taki wniosek do właściwych organów.
 7. Obowiązki określone powyżej nie wpływają na obowiązek ewentualnego wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”.

§ 6

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego przez pracownika

1. W przypadku powzięcia informacji na temat krzywdzenia małoletniego przez pracownika, każdy inny pracownik ma obowiązek zgłoszenia tego dyrektorowi OPS. Dyrektor zobowiązany jest do podjęcia działań wyjaśniających zgłoszenie oraz podjęcia odpowiednich działań prawnych wobec podejrzanego pracownika. Pracownik natychmiast zostaje odsunięty od wszelkich form kontaktu z małoletnimi do czasu wyjaśnienia sprawy.
2. W przypadku, gdy wobec małoletniego popełniono przestępstwo, dyrektor podejmuje działania w celu zapewnienia bezpieczeństwa, w tym zgłasza podejrzenie krzywdzenia małoletniego do odpowiedniej instytucji (prokuratury, policji, sądu).
3. W przypadku gdy pracownik dopuścił się wobec małoletniego innej formy krzywdzenia niż popełnienie przestępstwa na jego szkodę, dyrektor wyciąga odpowiednie konsekwencje służbowe.
4. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony dyrektora, wówczas działania opisane powyżej podejmuje bezpośredni przełożony.

§ 7

Wszczywanie procedury „Niebieskie Karty”

1. Obowiązek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” i wypełnienia formularza „Niebieska Karta - A” spoczywa na wszystkich pracownikach zatrudnionych w OPS zgodnie z zapisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.
2. W przypadku powzięcia podejrzenia lub uzyskania informacji o krzywdzeniu małoletniego, które może wyczerpywać znamiona przemocy domowej w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, pracownicy OPS, o których mowa w pkt.1 mają obowiązek wypełnić formularz „Niebieska Karta - A” niezwłocznie po powzięciu informacji o zaistnieniu ku temu przesłanek.

3. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta - A” osobie doznającej przemocy domowej przekazuje się formularz „Niebieska Karta - B”. Jeżeli osobą doznającą przemocy domowej jest małoletni, formularz „Niebieska Karta - B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu, a w przypadkach jeżeli istnieje podejrzenie, że osobami stosującymi przemoc domową wobec małoletniego są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej (w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny) lub pełnoletniej osoby wskazanej przez małoletniego.
4. Pracownik wszczynający procedurę „Niebieskie Karty” ma obowiązek niezwłocznie przekazać wypełniony formularz „Niebieska Karta - A” do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego lub innego jego członka w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury.

Rozdział III

Realizacja i monitoring

§ 8

Przygotowanie pracowników do stosowania standardów

1. Dyrektor OPS wyznacza osobę odpowiedzialną za przygotowanie pracowników do stosowania standardów.
2. W ramach przygotowania pracowników do stosowania standardów przeprowadzane jest szkolenie pracowników w przedmiotowym zakresie.
3. Pracownicy zobowiązani są do przestrzegania standardów ochrony małoletnich obowiązujących w OPS w Tuchowie.
4. Pracownicy pisemnie potwierdzają zapoznanie się ze „Standardami ochrony małoletnich” w OPS w Tuchowie.

§ 9

Zasady i sposób udostępniania rodzicom/opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów

1. Dokument standardów podlega opublikowaniu na stronie internetowej OPS: ww.ops.tuchow.pl oraz zostaje wywieszony w widocznym miejscu w siedzibie OPS.
2. Niezależnie od publikacji standardów w wyżej wymienionej formie pracownik OPS realizujący usługi względem małoletniego przekazuje niniejsze standardy rodzicom, opiekunom prawnym lub opiekunom faktycznym małoletniego, osoby te potwierdzają na piśmie otrzymanie przedmiotowych standardów.
3. Dokument standardów otrzymują także małoletni, wobec których realizowane są usługi przez pracowników OPS.

4. Jeżeli rozwój psychiczny małoletniego i stan jego zdrowia świadczą o ograniczonej możliwości zrozumienia założeń niniejszych standardów, pracownik OPS może zaniechać obowiązku przekazania dokumentu standardów małoletniemu.

§ 10

Przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu

1. Za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia odpowiedzialni są wszyscy pracownicy OPS.
2. Niezależnie od obowiązku określonego powyżej, dyrektor OPS wyznacza pracownika socjalnego na którego terenie doszło do zdarzenia. Pracownik ten ma za zadanie koordynowanie, przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i organizację pomocy oraz wsparcia dla takiego małoletniego.
3. Tworzy się wewnętrzny rejestr ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego, który przechowywany jest w siedzibie OPS.
4. W przypadku ujawnienia krzywdzenia małoletniego przygotowany jest plan wsparcia małoletniego.
5. Plan wsparcia zawiera przede wszystkim:
 - a) działania podjęte przez Ośrodek w celu zapewnienia małoletniemu bezpieczeństwa;
 - b) formy pomocy małoletniemu, które zostały zapewnione przez Ośrodek oraz przy współpracy z innymi instytucjami;
 - c) skierowanie małoletniego do innych podmiotów, działających na rzecz wsparcia dzieci krzywdzonych, jeśli zaistnieje taka potrzeba.
6. Za przygotowanie i realizację planu wsparcia odpowiedzialny jest pracownik socjalny realizujący swoje zadania w stosunku do rodziny, w której wstąpił przypadek krzywdzenia małoletniego.
7. Jeżeli równolegle prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty”, w której małoletni uznany jest za osobę doznającą przemocy, nie ustala się planu wsparcia.

§ 11

Zasady przeglądu i aktualizacji standardów

1. Niniejsze standardy podlegają corocznej ocenie pod względem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz ich merytorycznej przydatności.
2. Ocena dokonywana jest przez dyrektora OPS lub osobę przez niego wyznaczoną.
3. Wyniki z przeprowadzonej oceny są pisemnie dokumentowane, wskazywane są ewentualne sugestie i kierunki aktualizacji standardów.

**Oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami ochrony małoletnich obowiązującymi
w Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuchowie**

Ja niżej podpisana/y (imię i nazwisko)
oświadczam, że zapoznałam/em się z obowiązującymi w Ośrodku Pomocy Społecznej
w Tuchowie „Standardami ochrony małoletnich” i zobowiązuje się do ich bezwzględnego
stosowania.

.....

podpis